

Tervezhető feladatok

■ SZAKMAI BESZÁMOLÓ A MAGYAR VÖRÖSKERESZT SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYEI SZERVEZETE ÁLTAL MŰKÖDTETETT ANYA-GYERMEK SEGÍTŐOTTHON MUNKÁJÁRÓL

A Magyar Vöröskereszt Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szervezete 1998-ban hozta létre 30 férőhelyes Anya-Gyermek Segítőotthonát. Ellátási területe Magyarország egész területe. Megnyitásunk óta otthonunk elsősorban bántalmazott anyákat és gyermekeket fogad.

1998 óta minden évben statisztikai felmérést készítünk annak érdekében, hogy szakmai munkánkat minél nagyobb hatékonysággal tudjuk tervezni a kapott adatok alapján.

■ KIK, HONNAN, MIÉRT

Az intézménybe 2005-ben 37 család költözött be: 37 anya és 76 gyermek.

Az előző évekhez hasonlóan a bántalmazás miatt bekerült családok vannak többségben (64,8%). A gondozási folyamat és a tapasztalat azt mutatja, hogy a bántalmazott nők gyakran hónapokig, de nem ritka, hogy akár éveken keresztül élnek erőszaktól terhes kapcsolatban, és hosszú idő kell ahhoz, hogy ki lépjenek ebből az élethelyzetből.

Ez köszönhető annak, hogy a családok alacsony jövedelemmel rendelkeznek. A család egyetlen jövedelme a gyermekek után járó ellátások, ebből a gyermekek mellett az apa alkohelizálását, illetve játékszenvedélyét is finanszírozni kell. A bántalmazót a lelki terror mellett az is motiválja, ha engedi kilépni ebből a kapcsolatból a másik felet, akkor ő pénzforrás nélkül marad. Másrészt a nők úgy gondolják, hogy egyedül képtelenek lennének önálló életet élni. A másik lényeges bekerülési ok az, hogy **elvesztették az albérletet, mert nem tudták kifizetni**. Az **albérleti lehetőség** nem nyújt hosszú távú és biztonságos lakhatási lehetőséget a családok számára.

Az albérleti díj, és a rezszi fizetése oly mértékben terheli meg a családokat anyagilag, hogy azt egy-két hónapon túl nem tudják teljesíteni. Amikor váratlanul az egyik fél elveszíti munkáját (fekete munka), abban az esetben a főbérlő már nem látja biztosítva a díj fizetését, így albérleti szerződés hiányában a család egyik napról a másikra utcára kerülhet. Ezzel a kiszolgáltatott helyzettel egyik család sem tud megbirkózni.

1. Táblázat A CSALÁDOK MEGOSZLÁSA A BEKERÜLÉS OKAI SZERINT

A bekerülés okai	Fő	%-os megoszlás
Bántalmazás	7	18,91
Bántalmazás+szenvedély		
Betegség	17	45,94
Családi kapcsolatok felbomlása	1	2,70

Elvesztették az albérletet, mert nem tudták fizetni	Fő	%-os megoszlás
A bekerülés okai		
Más anyaotthonból való átkerülés	2	5,40
Nem megfelelő lakás- és egészségügyi körülmények	3	8,10
Válsághelyzetben lévő várandós anya	-	-
Összesen:	37	100

Az intézmény elsősorban Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből vesz fel családokat, de ellátási területünk Magyarország egész területe. Ennek megfelelően az adatok is azt mutatják, hogy az említett térségből érkeztek a legtöbben (20 család), majd Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén megye következik, de érkeznek hozzánk Pest és Heves megyéből is.

Ez adódik egyrészt a fenti indokokból, másrészt pedig, akut krízishelyzetben főleg megyéinkből jelentkeznek családok segítségért.

Tapasztaltunk, hogy a megyén kívüli területről akkor kérnek elhelyezést, ha családi erőszak van a bekerülés hátterében.

Az adott évben is voltak olyan családok, akik bár más megyéből érkeztek, mégis az intézményből való kilépést követően megyénkben telepedtek le. Másrészt a megyéinkből érkező családok igyekeznek minél távolabb költözni. Ennek oka az, hogy a bosszútól való félelmükből kifolyólag nem mernek visszaköltözni eredeti környezetükbe, még akkor sem, ha ott lakik a közvetlen családjuk, vagy kiterjedt külső támogató rendszerrel rendelkeznek. Amikor a család a kikerülési lehetőségét latolgatja, a legfontosabb szempont az, hogy minél távolabb telepedjenek le a bántalmazótól.

Ismeretlen helyre két anyánk távozott. Mindkét esetben az volt az ok, hogy a gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezése történt meg, amikor az anya a gyermek életét magatartásával veszélyeztette.

■ VESZÉLYEZTETETT GYEREKEK

Az első interjúkból és a további beszélgetésekből az a tapasztalatunk, hogy egyes esetekben az anyák az egynél több gyermeket (ha már volt) a férjjel vagy élettárrsal való kapcsolat javulásának reményében vállalták. 90%-ban ez az elvárás nem valósult meg, ez a későbbiek folyamán az anya- gyermek kapcsolatot negatív irányban befolyásolta.

Vizsgálatok bizonyítják, hogy a családon belüli erőszak áldozatainak egynegyedét akkor is megverik, amikor terhes (ezzel a vetélés esélyét megnövelve) Sőt a beszélgetések azt támasztják alá, hogy sok esetben a terhesség ideje alatt kezdődnek a súlyosabb bántalmazások.

4. Táblázat

A GYERMEKEK ÉLETKOR SZERINTI MEGOSZLÁSA

kor szerinti megoszlás	gyermek szám	%-os megoszlás
0-1 év	9	11,84
2-4 év	18	23,68
5-6 év	14	18,42
7-10 év	11	14,47
11-14 év	18	23,68
15-18 év	6	7,89
Összesen:	76	100%

A gyermekek életkorát tekintve megfigyelhető, hogy az otthonlanság problémáját illetően minden korosztály érintve van. Ezek a gyerekek a velük történeteket nem tudják feldolgozni, nem értik mi történik velük, kiszakadnak az eredeti környezetükből (elveszítik barátaikat, nem találkozhatnak családtagjaikkal, új oktatási- nevelési intézménybe kell beilleszkedniük stb.). Ezért is tapasztalható nehezen kezelhetőség, gyakran magatartás illetve tanulási zavar. Gyakori az is, hogy édesanyjukat okolják a kialakult helyzetért, ellenük fordulnak, amely akár fizikai erőszakban is megnyilvánult egy-egy esetben. Ilyenkor a távol lévő – korábbi bántalmazó fél – apa személye szinte idealizálódik.

Szinte egyik esetben sem a fizikai bántalmazás jelent maradó sérüléseket, hanem a lelki terror. Nem ritka az sem, hogy ezek a gyerekek pszichológus esetleg pszichiáter segítségére szorulnak. Ezekhez a szolgáltatásokhoz való hozzájutást azért is tartjuk fontosnak, mert a gyermekkorban kialakult, de nem kezelt lelki sérülések egész felnőtt korukra kihatnak.

5. Táblázat

HÁNY GYERMEK RÉSZESÜLT INTÉZMÉNYI ELLÁTÁSBAN

Intézmény típus	Fő
Iskolába járt	34
Óvodába járt	15
Bölcsődébe járt	-
Intézményi ellátásban nem részesült	27
Összesen:	76

A 76 gyermek közül 49-nek segítettünk az intézményi elhelyezésében. Ezt egyrészt az iskoláskorúaknál azért tartottuk fontosnak, hogy a gyermek tankötelezettségének eleget tegyünk, másrészt az óvodai elhelyezés jóval ingergazdagabb környezetet teremt a gyermek számára, mint ahonnan jött. Ez könnyebbé teszi a szocializációs hátrányok leküzdését.

Nagy akadály a bölcsődei elhelyezés során: ahhoz, hogy a gyermeket felvegyék, nyíregyházi állandó lakcímmel kell rendelkeznie.

Bár a CSÁÓ gondoskodik a gyermekek nappali felügyeletéről, de ha pl.: albérletbe jut a család, már nincs kire bízni a gyermek felügyeletét, így nem tud tartósan munkába járni a szülő. Az jelentené a tartós megoldást, ha a gyermekek nevelési- oktatási intézményben kaphatnák meg a nappali ellátást.

Az intézményi elhelyezésben nagy segítséget kaptunk a sóstóhegyi Szabó Lőrinc Általános Iskolától, valamint a szintén helyi Nyitnikék Óvodától, akik szinte kivétel nélkül felvették az Anya- Gyermek Segítőotthonunkba került gyerekeket.

6. Táblázat A GYERMEKEK ÁLLTAK-E VÉDELEMBE VÉTELI ELJÁRÁS ALATT?

	Fő
A gyermek védelemben volt véve	10
A gyermek nem volt védelemben véve	66
Összesen	76

A fenti táblázat adatai meglepetéssel szolgáltak számunkra. Kivétel nélkül minden gyermek, veszélyeztetett helyzetből érkezett hozzánk, mégsem álltak védelemben vételi eljárás alatt. Tapasztalataink azt mutatják, hogy főleg a kis falvakban működő gyermekjóléti szolgálatok nem mernek eljárni családon belüli erőszak esetén, mert ezzel saját magukat és családjukat is veszélyeztetnék. Ezért ugyan titokban segítenek a családnak, de szinte mindig úgy, hogy azt nem előzi meg sem a gyermekjóléti szolgálat család gondozása szerinti alapellátás, sem védelemben vételi eljárás. Írásos dokumentumokat ilyenkor szinte sohasem kapunk a családról. Előlről kell kezdenünk a gondozási folyamatot, annak ellenére, hogy az érintett gyermekek már gyakran hosszú évek óta közvetlen veszélyben éltek. Ha a család az ország távolabbi területéről érkezik, nagyon nehéz helyzetbe kerülünk, hiszen gyakorlatilag lehetetlené válik feltérképezni a családi erőforrásokat, nem tudjuk kezelni az otthon maradt ingó és ingatlanok tulajdonviszonyait. Minden esetben azonnal elindítjuk az erre vonatkozó bírósági eljárásokat, de mire lefolytatódnak az otthon maradt fél eladja az értékeket. A bírósági ítélet ellenére így már nem lesz vagyon és értéktárgya a családnak.

7. Táblázat GYERMEKBÁNTALMAZÁS

Bántalmazás	Fő
Bántalmazott gyermek	40
Nem bántalmazott gyermek	33
Összesen	76

A beköltözött gyerekek 52%-a (2004-ben 34%-a) bántalmazott. Ez azt jelenti, hogy a bántalmazó már nemcsak az anyával, hanem a gyerekekkel szemben is agresszív magatartást folytatott. Ezekben az esetekben a család már rá is kényszerült a költözésre, mert a gyermek élete már gyakran közvetlen életveszélyben volt. Ilyenkor a gyámhatóság alternatívaként és segítségnyújtásként már csak a családok átmeneti otthonában való elhelyezést, illetve a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezését tudja ajánlani. Ha a bántalmazó féllal szemben eljárás is indul kiskorú veszélyeztetése miatt, a bírósági eljárás gyakran évekig is elhúzódik, a nehéz bizonyíthatóság miatt. Ez alatt az idő alatt, ha a gyermek a saját környezetében maradna, még nagyobb veszélyben lenne. Ezért történhet meg az, hogy nem a bántalmazót, hanem a bántalmazottat szakítják ki a veszélyeztető környezetből.

A bántalmazott gyermekek magas száma gyakran pszichés problémákat vetít elénk, illetve nem ritkán durva, agresszív, magatartászavart. Ezek a gyerekek utánozzák a látott magatartást, ami otthon mintaként szolgált számukra.

Ez azért is nagyon elkésérítő, mert a különböző statisztikák azt mutatják, hogy a gyerekkorábban bántalmazottak felnőttkorukban igen nagy számban válnak bántalmazóvá.

8. Táblázat AZ ELLÁTÁSBAN RÉSZESÜLŐ GYERMEKEK MILYEN JELLEMZŐ PROBLÉMÁKKAL KÜSZKÖDTEK?

Probléma	Fő
Tartósan beteg	4
Retardáció	3
Magatartászavar	20
Tanulási zavar	17
Szenvedélybetegség (cigaretta)	5
Bántalmazás miatt fellépő pszichés zavar	5
Összesen	96

A jellemző problémák közül a **magatartászavart** szeretnénk kiemelni. Majdnem minden gyermeknél markáns viselkedésváltozások észlelhetők. Ennek kialakulásához több ok is vezet.

Vezető okként említhető meg, a gyakran előforduló szülők

általi bántalmazás, valamint annak látványa, amely minden esetben szorongást, illetve elfojtott agressziót eredményez. Az agresszív megnyilvánulások az azonos kortársú gyerekek felé irányul. Gyakran beilleszkedési nehézségeket eredményez az óvodai, iskolai, és a családok átmeneti otthona közösségében is.

További okként említhető még a negatív szülői minta, az anyagyermek kapcsolat zavarai, a követhetetlen és következtelen szülői elvárások, a „nem oda figyelés”, a nevelési attitűdök és módszerek hiánya, az új környezetbe való bekerülés egy bizonytalan helyzetet eredményez számukra. Felbomlik az eddig megszokott életritmusuk, nincs állandóság az életükben, ami kivétel nélkül minden gyermekben nagymértékű szorongást eredményez.

Nagyon sok gyermeknél előfordul, hogy vagy a látott bántalmazások, vagy az átélt bántalmazások hatására alvászavarok, enuresis, pavor nocturnus (éjszakai felriadások) alakulnak ki.

Ennek kezelése széles körű, több szakember segítsége szükséges (pszichológus egyéni terápiában oldja a gyermek szorongását, családgondozó, szükség esetén gyermekpszichiáter segítségét is igénybe vesszük, a rendszeres védőnői kapcsolattartással figyelemmel kísérjük a gyermek egészséges testi és lelki fejlődését) A családgondozó az anyával való folyamatos életvezetési tanácsadással, segítő beszélgetéssel közvetetten hatással van a gyermek viselkedésének kedvező irányú változásaira.

■ MUNKAERŐPIACI ESÉLYEK, ÉLETVEZETÉS

A bekerült anyák jellemzően 8 általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, illetve szakmunkások. Ez az alacsony iskolai végzettség nagymértékben nehezítette a munkavállalást, szinte lehetetlenné tette a tartós munka szerzését. A szakmunkás végzettségű anyáknál az okozta a legfőbb gondot, hogy nem piacképes, keresett szakmával, képesítéssel rendelkeztek. Az alacsony iskolai végzettség oka főleg a korai kapcsolatlétesítés, gyermekvállalás, amely gyakorlatilag lehetetlenné teszi a továbbtanulást. Másrészt ezen nők egy részének életcélja a családalapítás, gyermeknevelés, ezért nem találják indokoltnak a szakmaszerzést, továbbtanulást.

Figyelembe kell vennünk azonban azt is, hogy a családi háttér is meghatározza a továbbtanulási esélyeket. Ha a szülők alacsony iskolai végzettségűek, alacsony jövedelműek, családi normáikba nincs beépülve a „könyv szeretete”, a tanulás igénye, sokkal kisebb esélyük van a gyerekeiknek is arra, hogy egyáltalán középiskolába, gimnáziumba is bejussanak.

A tanfolyami végzettséget többnyire Munkaügyi Központ által indított képzéseken szerezhették meg. Tapasztalataink azt mutatják, hogy az így szerzett képesítést nem tudják felhasználni a munkaerőpiacon. Egyrészt azért, mert nem piacképes szakmák, másrészt, hiába van végzettségük, ha van gyermekük, nem alkalmazzák őket.

Ezt a fajta „diszkriminációt” egyre erősebb tendenciaként érzékeljük.

9. Táblázat AZ INTÉZMÉNYBE KERÜLT BÁNTALMAZOTT ANYÁK ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINTI MEGOSZLÁSA

ISKOLAI VÉGZETTSÉG	fő
8 ált. alatt	5
8 ált.	14
8 ált.+ tanfolyam	2
Szakmunkás	3
Szakközépiskola	
Gimnázium	
Főiskola	
Összesen:	24

A bántalmazott anyák iskolai végzettségét 1998 óta másodszor vizsgáljuk. Mivel folyamatosan nő a bántalmazott családok száma, a kezelés mellett fontosnak tartjuk az okok feltárását is. A fenti adatok szerint a bántalmazás összefüggésben van az iskolai végzettséggel. Minél alacsonyabb végzettségű egy anya, annál tájékozatlanabb, minimális a rálátása a társadalmi összefüggésekre, változásokra.

Sok esetben hiányzik a konfliktuskezelő és érdekérvényesítő képességük, nincsenek tisztába a jogaikkal, azzal, hogy honnan, kitől kérhetnek segítséget. Ehhez társul a családi kapcsolatok hiánya, valamint a félelem, ami teljesen tehetatlenné teszi.

Mivel 2005-ben csak úgy, mint a tavalyi évben az alacsony végzettségű anyák száma magas, ezért fontosnak tartjuk ezt a tendenciát a későbbiekben is vizsgálni.

Hipotézisünk szerint a családok átmeneti otthonában azért nem jelentkeznek a magasabb végzettségű kliensek, mert ők rendelkeznek más külső és belső erőforrással, ami lehetővé teszi, hogy segítség nélkül rendezzék helyzetüket.

10. Táblázat

AZ OTTHONBA ÉRKEZETT CSALÁDOK JÖVEDELMI VISZONYAI

JÖVEDELEM/HÓ/FŐ	CSALÁD
3 000– 5 000 Ft	1
5 000– 7 000 Ft	–
7 000– 9 000 Ft	–
9 000–11 000 Ft	4
11 000–13 000 Ft	2
13 000–15 000 Ft	4
15 000–20 000 Ft	16
20 000–25 000 Ft	5
25 000 Ft felett	5
ÖSSZESEN:	37
ÁTLAGJÖVEDELEM:	17 929.- Ft

A családok átlagos havi jövedelmének összege igen alacsony, a létminimum 50%-át sem éri el.

A KSH. 2004. évi adatai szerint a két felnőtt és két gyermekből álló családnál a létminimum egy főre vetített összege: 38 648 Ft, míg az egy felnőttből és két gyermekből álló családnál a létminimum egy főre vetített összege 38 203 Ft.

A bevételek kevés százaléka származik munkából. Az említett összeg főként a gyermekek után járó ellátásokból tevődik össze (GYES, GYET, családi pótlék, rendszeres gyermekvédelmi támogatás). Ez az összeg éppen arra elég, hogy a család fedezni tudja a mindennapi megélhetéshez szükséges kiadásokat minimális szinten. Ahhoz, hogy új, önálló életet tudjanak kezdeni a családok (pl. albérletbe való kiköltözés) jóval magasabb jövedelemre lenne szükségük. Ez ugyanakkor csak munkavállalással realizálódhatna. A munkaerőpiacra való visszajutás során számtalan diszkriminációval néznek szembe az anyák, amelyek gyakorlatilag lehetetlenné teszi még a fekete munkaerőpiacra való bejutást is. Ezek a következők:

- kisgyermekes szülő
- egyedülálló szülő
- alacsony iskolai végzettség
- etnikai hovatartozás
- állandó lakcím hiánya
- családok átmeneti otthonában él
- nincs gyakorlata
- bántalmazott anya
- határozatlan fellépés

11. Táblázat

AZ ANYA CSALÁDBAN NEVELKEDETT,
VAGY ÁLLAMI GONDOSKODÁSBAN

Az anya nevelkedési helye	Fő
Állami gondoskodásban nevelkedett az anya	12
Családban nevelkedett az anya	25
Összesen	37

Megnyitásunk évében, 1998-ban még az **állami gondoskodásban nevelkedett** anyák száma volt nagyon magas intézményünkben, az elmúlt hat évben folyamatosan csökkent. A 2005-ös évben bekerült állami gondozott anyák még a rendszerváltás előtt nevelkedtek család nélkül állami gondoskodásban, arányuk 32,4%.

Ezen családok kivétel nélkül életvezetési problémákkal küzdenek, társadalmunkba való beilleszkedésük nehezen sikerül, problémamegoldó készségük nem alakult ki. Gyakran a legegyszerűbb helyzetektől is megijednek. Ezeket a problémákat életvezetési tanácsadásunkkal, egyéni esetkezeléssel, csoportterápiával, álláskereső tréningünkkel meg tudjuk oldani, de a bentlakás időtartalmának felét ráfordítjuk ezen problémák megoldására.

Másrészt a **családban nevelkedett** anyák nagy százaléka is hibás életvezetési modellel rendelkezik. A konfliktuskezelési készség, a legalapvetőbb élethelyzetekhez való alkalmazkodókészség hiánya magával hozza azt, hogy segítség nélkül nem tudnak alkalmazkodni a társadalmi normákhoz, és elvárásokhoz. Nagyon nagy gondot fordítunk arra, hogy ezen hiányosságok pótlásában segítséget nyújtsunk.

■ HOVA TOVÁBB?

A kilépés alternatívája egy-egy közeli vagy távoli családtaghoz való költözés is. A természetes külső erőforrásokat felkutatva gyakran pár hét alatt befogadó rokonra találunk a család számára. 2004-től kezdve a külső támogatórendszer megerősítésére nagyobb hangsúlyt fektettünk, mint a korábbi években. Ennek azért éreztük nagy szükségét, mivel a gyökertelenség magával hozhatja az egyre nagyobb lecsúszás esélyét is.

12. Táblázat

ROKONI KAPCSOLATOK FELTÉRKÉPEZÉSE

Rokoni kapcsolatok	Család
Rokoni kapcsolat volt a családnak	22
Rokoni kapcsolata nem volt	15
Összesen	37

Az évek óta elfeledett rokoni kapcsolatok megromlása mögött - vélt vagy valós - olyan sérelmek vannak, amelyeket segítséggel helyre állíthatók.

Gyakran véglegesen befogadják a rokonok a családot, de sok esetben élelmiszercsomagokat, pénzt küldenek a család megse-

gítése érdekében. Az is nagy jelentőségekkel bír, hogy érzik a családok, hogy nem egyedül állnak a világban. Nekik is van családjuk, akikre számíthatnak.

Az érzelmi támasz mindenképpen nagy jelentőséggel bír ezen élethelyzetekben

Fontosnak tartottuk vizsgálni az állandó lakcím meglétét, mert a tényleges hajléktalanság nagyban befolyásolja a családok kijutási lehetőségeit. Jogszabály szerint a hajléktalan családok ügyeiben az a Polgármesteri Hivatal az illetékes, akinek az illetékességi területén éppen tartózkodik a család. Éppen ezért tartjuk fontosnak a Nyíregyházi Polgármesteri Hivatallal a kapcsolattartást, mert ők illetékesek megítélni a különböző juttatásokat. Ezek az esetek nagyban megnövelik az ügyintézők számát. Nem ritka az sem, ha valamelyik Polgármesteri Hivatal megvonja a rendszeres gyermekvédelmi támogatás folyósítását, mivel helyi rendeletben szabályozza azt, hogy csak életvitelszerű tartózkodás esetén utalja ezt az összeget, és van olyan eset, amikor egy-két hónapig ettől az ellátástól is elesik a család.

Azt is meg kell itt jegyeznünk, hogy ez a hajléktalan helyzet megnehezíti az álláskeresést is, mivel a munkáltatók csak igen kevés része foglalkoztat lakóhellyel nem rendelkező alkalmazotatot. Jelenleg minden anyánk rendelkezik állandó lakcímmel.

13. Táblázat

A CSALÁDOK MEGOSZLÁSA TÁVOZÁSUK OKAI SZERINT

TÁVOZÁS OKAI	ÖSSZESEN
Férjével felvette a kapcsolatot és otthonába visszament	10
Rokonhoz költözött	3
Munkát talált és albérletbe költözött	2
Társ intézménybe átkerült	6
Az élettárs kilakoltatása után saját lakásába visszament	3
Ismeretlen helyre költözött	3
Barátjához költözött, akinek saját lakása volt	2
Saját tulajdonú lakást vettek	—
Albérletbe költözött	2
Jelenleg is az intézményben lakik	6
Összesen:	37

A 13. számú táblázatból két okot szeretnék külön kiemelni, illetve indokolni.

Sajnos a **bántalmazott nők** egy része rövid idő elteltével **visszatérnek férjükhöz, élettársukhoz**. Ez több okból adódhat: egyrészt azért történik így, mert úgy érzik önállóan nem képesek talpra állni, a megélhetéshez szükséges anyagi javakat egyedül nem képesek előteremteni, hiszen évek óta ezt sulykoltá beléjük férjük, élettársuk. Másrészt igen erős érzelmi szálak fűzik őket a bántalmazóhoz, a kötelekeket nehezen szakítják el. Hisznek a férfiak ígéreteinek, miszerint ha visszatérnek, minden pozitívan megváltozik. Sajnos ez a változás csak rövid ideig tart. Többször előfordul, hogy az elköltözés után néhány nap múlva újra jelentkezik a család, hogy szeretne visszaköltözni.

A teljesség igényével élve, ezen távozási ok magyarázatakor azt is meg kell említenünk, hogy vannak olyan kapcsolatok,

amelyek párterápiával még egyesíthetők. Itt az elválás oka főleg a szociális helyzetből, pénzügyi válságból adódik, amely rányomja a bélyegét a házastársi kapcsolatra is. Ilyenkor munkahelykereséssel, és ezzel együtt a jobb anyagi helyzet magával hozza a családi kapcsolatok helyreállításának lehetőségét is. Ezen esetekben szinte kivétel nélkül segítséget tudunk nyújtani a családoknak a krízishelyzet megoldásában.

14. Táblázat
A CSALÁDOK OTTHONBAN TÖLTÖTT IDŐTARTAMA

A BENTLAKÁS IDŐTARTAMA	család
1 hónap alatt	7
1-2 hónap	8
3-4 hónap	5
5-6 hónap	3
7-8 hónap	3
8-10 hónap	5
10-12 hónap	—
12-15 hónap	—
15-18 hónap	—
18 hónap fölött	—
Jelenleg is az intézményben lakik	6
Összesen:	37
Átlag időtartam:	3,69 hó

2004. október 15-ig 6 hónapot biztosított a Szervezeti és Működési Szabályzatunk a családok benntartózkodására. Fenntartónk fenti időponttól a Gyvt. szerint módosította a bentlakás időtartamát, miszerint az intézmény szolgáltatásait a rászoruló az átmeneti gondozás alapjául szolgáló ok fennállásáig, de legfeljebb 12 hónapig vehetik igénybe. Ez az időtartam a szülő vagy más törvényes képviselő kérelmére további hat hónapig, szükség esetén a tanítási év végéig meghosszabbítható, amennyiben az ellátást kérő megtett mindent a továbblépése érdekében, de rajta kívül álló okok miatt a család életének javításához több időre van szüksége.

Az egyéni esetkezeléssel, csoport- és családterápiával, külső szakemberek (jogász, védőnő, pszichológus stb.) bevonásával a családok jelentős részének néhány hónap elegendő volt helyzetük megoldására. Azoknál a családoknál, akiknek hosszabb idő kellett a krízishelyzet megoldásához, életvezetési problémákat (pénzbeosztás, hivatali ügyintézésben való járatlanság stb.) is tapasztaltunk, amelyek orvoslása akár hónapokat is igénybe vesz.

Sok esetben, ha az anya kis gyermekkel érkezett hozzánk – GYES-en volt, sokkal több idő szükséges ahhoz, hogy munkát tudjon vállalni, új, önálló életet tudjon kezdeni, ki tudjon lépni intézményünkől.

Másrészt a családon belüli erőszak miatt segítséget kérők esetében nő meg a bentlakás időtartama a hosszas bírósági procedúrák miatt.

■ KÜLSŐ SZAKEMBEREK, EGYÜTTMŰKÖDŐ INTÉZMÉNYEK

Jogászt, védőnőt, pszichológust intézményünk megbízási szerződéssel alkalmaz.

Védőnői ellátást minden 6 éven aluli gyermeknél igénybe vettek a családok. A védőnő heti egyszeri alkalommal jár ki az otthonunkba. Elsősorban a kisgyerekes, csecsemős családok, a terhes gondozás tartozik a feladatai köré. Az ő segítségével szervezzük a kismama klubunkat is, valamint részt vesz a nagyobb gyerekek egészséges életmódra nevelésében is.

A bántalmazott családok esetében az anyák depresszióval, személyiségzavarral küzdenek. A gyermekeknél súlyos magatartásproblémák alakultak ki, amelyeknek elsősorban a szülő-gyerek kapcsolat sérülései, identitásproblémák állnak a háttérben. Ezekben az esetekben szinte kivétel nélkül szükség van a **pszichológus** segítségére. Ezen kívül akut krízishelyzetek, öngyilkossági kísérletek, önértékelési zavarok, különböző személyiségtesztek felvétele stb. esetében vesszük igénybe segítségét.

A családi problémák összetettsége magával hozza azt is, hogy egyre több esetben szükséges külső szakembert bevonunk, kiknek szaktudása elengedhetetlenül szükséges a segítő folyamatban.

15. Táblázat
KÜLSŐ SZAKEMBEREK SEGÍTSÉGÉNEK IGÉNYBEVÉTELE

Igénybevett szolgáltatás	Család
Jogász	5
Védőnő	23
Pszichológus	28
Összesen	56

A **jogász** segítségét válóperek, kárigények, lakástulajdoni viszonyok tisztázása, családon belüli erőszak, kilakoltatási perek, vagyonmegosztási gyermek elhelyezési és láthatási, valamint lakásmaffia perekben vesszük igénybe.

A teljesség igényével élve munkánk értékeléséhez hozzá tartozik, hogy 2005-ben az otthonunkba jelentkező családok száma 223 volt, ebből 37 családot tudtunk fogadni.

Tapasztalatunk azt mutatja, hogy intézményünk beépült az országos szociális hálóba. Ezt bizonyítja, hogy az ország egész területéről jelentkeznek rászoruló. A családokat védőnői szolgálatok, gyermek és felnőtt házi orvosok, Polgármesteri Hivatalok, Gyermekjóléti szolgálatok, társintézmények, Családsegítő Központok, egyházak stb. közvetítik felénk.

A családokkal végzett feladataink és tevékenységeink közül, csak néhányat szeretnénk kiemelni, amelyek mindannyiszor hatósági szervek (gyámhatóság, gyámhivatal, rendőrség, bíróság) bevonását igényelték.

16. Táblázat

HATÓSÁGOKKAL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉS

Végzett tevékenység	Fő
Ideiglenes hatályú javaslattevél	2
Védelembé vételi eljárásra javaslattevél	7
Rendőrséggel kapcsolatfelvétel	7
Válóper indítása	5
Gyermek-elhelyezési per indítása	11
Összesen:	32

A fenti adatok negatív képet vetítenek elénk, hiszen a beköltöző 37 családból 32 esetben (86.48%) szükség volt valamilyen hatósági szerv beavatkozására, ami súlyos és akut problémákra utal.

■ FELADATMEGHATÁROZÁS, SZOLGÁLTATÁSKÍNÁLAT

A jövőbeni feladatainkat e szerint kell meghatároznunk. Miszerint nagy hangsúlyt kell fektetnünk ezen szervekkel való kapcsolatteremtésre és ápolásra. Másrészt viszont az akut és súlyos helyzetek átalakítják feladatainkat, gyorsabb hatékonyabb és komplexebb ellátást kívánnak intézményünk dolgozóitól.

A fenti adatok alapján feladatunk a gyermekeket és a szülőt átsegíteni a krízisállapoton, és olyan helyzetbe hozni, hogy önállóan képesek legyenek helyzetük áttekintésére és a továbblépés felismerésére. Nagy hangsúlyt kell fektetnünk munkánk során a hatékony és gyors segítségnyújtásra, hogy intézményünk átmeneti jellegét meg tudjuk őrizni. Ennek érdekében az alapszolgáltatásokon túl különböző foglalkoztató, terápiás célú klubokat, foglalkozásokat, tréningeket vezettünk be

■ Alapszolgáltatások:

- 24 órás ellátást nyújt bentlakással a rászorulóknak számára
- szociális segítséget nyújt a továbblépés elősegítése érdekében
- mentális segítséget szolgáltat a krízishelyzet megoldása érdekében
- foglalkoztató programokat szervez
- gondoskodik a bent lakó gyerekek felügyeletéről és napnali elhelyezéséről, illetve segíti a szülőt a gyermekének megfelelő napközbeni ellátáshoz való hozzájutásban

Az Anya- Gyermek Segítőotthon a gyermek számára ideiglenes jelleggel az életkorához, egészségi állapotához, és egyéb szükségleteihez igazodóan teljes körű ellátást nyújt, a szülő, illetve a válsághelyzetben lévő várandós anya számára pedig biztosítja:

- az életvitelszerű tartózkodás lehetőségét
- tisztálkodási, mosási, főzési lehetőséget
- a textíliával történő ellátást és a személyes higiéné feltételeinek megteremtését
- szükség szerint ruházatot és élelmiszert
- az elsősegélyhez szükséges felszereléseket
- az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutás lehetőségét

Egyéb szolgáltatásai szerint:

- pszichológiai
- jogi
- szociális segítséget
- szükség szerinti orvosi ellátás megszervezését
- rendszeres, hetenkénti védőnői ellátást nyújt

■ Foglalkoztató célú szolgáltatások:

Ezek a programok az életvezetési problémákra épülnek, és elsősorban olyanok, amelyeket az oltalmat kapó anyák a jövőbeni életükben is jól tudnak hasznosítani:

- szabó-varró tanfolyam
- háztartásvezetés
- életvezetési tanácsadás
- szövés
- kötés
- hímzés
- kertművelés

■ Terápiás célú szolgáltatások:

Ezen kívül a családgondozás folyamán az alábbi módszerek és tréningek állnak rendelkezésre az igénybevevők számára:

- csoport munka
- álláskereső tréning
- család- és párterápia
- gyermekfejlesztés és korrepetálás
- krízisintervenciós csoport
- női eredményesség tréning

■ Anya- gyermek kapcsolat erősítésére irányuló szolgáltatások:

- anyaságra felkészítő tréning
- csecsemőápolás
- kismama klub

A szociális munka módszerei közül elsősorban az **egyéni esetkezelést** alkalmazzuk, mert hatékonyságát tekintve ez a legcélravezetőbb.

A **csoportmunkát** csak ritkán és alkalmasszerűen tudjuk használni, mert a ki-beköltözések miatt a csoporttagok nem állandóak, így nem tudunk tervezni egymásra épülő foglalkozásokat. Ezt elsősorban a lakók közötti feszültségek oldására alkalmazzuk.

Konyáriné Ménesi Tünde
Intézményvezető

Elérhetőségeink:

06 42/476-073
anyaotth@mvkszabolcs.hu

Intézményvezető:

Konyáriné Ménesi Tünde

Családgondozók:

Éliás Marianna
Szuhóczki Attila

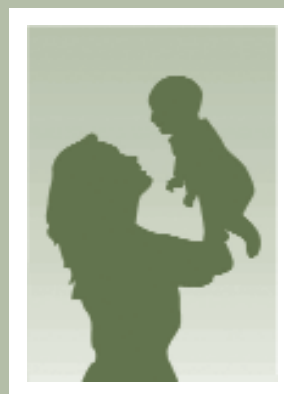
Gondozók:

Bodnárné Fazekas Mária
Istenes Eszter
Bódi Valéria
Varga Józsefné

A gondozó munkatársak 24 órás ügyeletet adnak. Azonnali segítséget, illetve információt nyújtanak a krízishelyzetbe került családoknak.

A Magyar Vöröskereszt Szabolcs- Szatmár- Bereg Megyei Szervezetének
Anyá- Gyermekek Segítőotthona és Krízisközpontja
Nyíregyháza

Az Anyá- Gyermekek Segítőotthon szolgáltatásai:

Az ellátás időtartalma:

A bekerülési ok fennállásáig, de legfeljebb 12 hónap, további hat hónapra meghosszabbítható.

Segítséget azon anyák és gyermekeik kaphatnak:

- akik nem szenvednek tartós és fertőző betegségben (kivételt képeznek mindazon betegségek, melyek nem igényelnek tartós ápolást, gondozást.)
- akik magyar állampolgárok
- gyermekek esetén nem töltötték be a 18-ik életévüket
- akik vállalják az együttműködést helyzetük megoldása érdekében

A JELENTKÉZÉS MÓDJA:

A 06 42/476-073 telefonszámon. A felvételt bárki kérheti. Szabad férőhely esetén azonnali ellátást biztosítunk. Férőhely hiányában várakozó listára kerül a család, illetve információt nyújtunk más lehetőségekről.

Férőhelyek száma: 30 fő

Intézményi térítési díj: Az első hat hónap folyamán: 140 Ft/ felnőtt/ éj, 70 Ft/ gyermek /éj

A KRÍZIS KÖZPONT SZOLGÁLTATÁSAI:

2005. február elsejétől új szolgáltatással bővül intézményünk, mely az **Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztériumhoz** írt pályázatunk kapcsán jöhetett létre. A program 2005 decemberéig modellkísérleti jelleggel működik. Kiterjed szolgáltató funkciójával az egész Észak- Alföldi régióra. (Szabolcs- Szatmár- Bereg megye, Hajdú- Bihar megye, Jász- Nagykun- Szolnok megye)

Krízis ellátás időtartama: 10 munkanap.

Az intézménybe jutás módja:

Téli krízis idején Nyíregyháza város közigazgatási területéről a Periféria Egyesület krízis autója beszállítja a rászorulókat. Egyéb esetben a legközelebbi Családok Átmeneti Otthonában tölthetnek egy éjszakát, majd másnap tömegközlekedési eszközökkel juthatnak ellátáshoz.

Közvetlen jelentkezés módja:

42/476-073 a nap 24 órájában

Igénybe vevők köre:

Elsősorban a családon belüli erőszaknak áldozatul esett

- krízis helyzetben lévő terhes anya
- krízishelyzetben lévő anya gyermekkel
- egyedülálló krízishelyzetben lévő nő.

Krízisférőhelyek száma: 4 fő

Együttműködő partnereink:

A project kapcsán intézményünkben **Áldozatvédelmi Irodát** nyitunk a Sz. Sz. B. Megyei Főkapitányság **Bűnmegelőzési Osztályával** együttműködve. Az iroda munkája szolgáltató funkciójával kiterjed a régióban élő családon belüli erőszak áldozataira.

A **Periféria Egyesület** a felkutatásban, beszállításban, információnyújtásban ad segítséget. Szolgáltatásunk elérésében az egyesület diszpécserszolgálatja működik közre.

A családon belüli erőszak megelőzése és kezelésekor különböző feladatok hárulnak a jelzőrendszer tagjaira.

Minden szakterületen megjelennek a feladatok, összefogás nélkül azonban nem lehetünk hatékonyak.

E kiadvány azért készült, hogy útmutatást nyújtson a segítség különböző lehetőségei alkalmával.

Mi az, amit tennünk kell, ha területünkön segítségért fordulnak hozzánk?

- Fel kell mérni, hogy az adott esetben megfelelő kompetenciával rendelkezem-e?
- Pontos probléma megfogalmazás (bántalmazás esetén annak pontos leírása).
- Milyen konkrét veszély áll fenn a gyermekre, a családtagokra, a környezetre, a munkatársakra?
- A krízisben lévő személyek hogyan mérik fel saját helyzetüket, a rizikó faktorokat, a bántalmazás mértékét, lefolyását és rendszerességét?
- Fogalmazzunk meg a klienssel közösen rövid távú, a biztonságra irányuló célokat.
- Hosszú távú cél megfogalmazása előtt gondoljuk át, hogy miben lehet a családot támogatni, hogy önerőből oldja meg a helyzetet. (külső családi erőforrások feltérképezése, a település humán erőforrásainak igénybevétele stb.).
- Milyen szakembereket kell bevonni? (pszichológus, háziorvos, védőnő, jogász, mediáció stb.).
- Menekülési terv készítése a klienssel, arra az esetre, ha már a település, a család és egyéb humán erőforrások adta minden lehetőség kimerült.

Menekülési terv

- **Bőrönd:** egy-két váltás ruhanemű, legfontosabb iratok.
- **Pénz:** Bankszámla nyitása, kizárólag saját hozzáféréssel, jövedelmek ráirányítása. Ennek hiányában egy megbízható személynél helyezze el megtakarítását.
- **Munkahely:** Munkáltatójánál jelezze a menekülést, esetlegesen kérjen segítséget és titoktartást tőle.
- **Látlelet:** A háziorvosa segítségével a bántalmazás után a lehető legrövidebb időn belül készíttessen látleletet.
- Jelezzon a **rendőrség** felé, vagy tegyen feljelentést. (ennek hiányában a láthatási jog miatt nincs lehetőség eltitkolni a gyermek tartózkodási helyét).
- Előre meg kell szervezni az **utazás**, a szállítás lehetőségét, tájékozódni kell a lehetséges menekülési útvonalokról.

Személyes iratok, amelyekre a meneküléskor szükség lehet:

- személyigazolvány, laccímártya, útleve, jogosítvány,

